

ECOURI UCRAINENE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

83 | APRILIE
2026

Dragi prieteni,

Sărbătoarea Sfințelor Paști ne oferă, în fiecare an, prilejul de a ne întoarce spre valorile care ne definesc: credința, solidaritatea, speranța și puterea de a merge mai departe împreună.

Fie ca sfintele sărbători să vă aducă liniște în suflet, sănătate, bucurie alături de cei dragi și încredere în viitor. Să rămânem uniți și să continuăm să construim împreună, cu responsabilitate și demnitate.

Hristos a înviat!

NICOLAE-MIROSLAV PETREȚCHI
Președintele Uniunii Ucrainenilor din România

Ignatie GRECU

Înger pe piatră șezând

Sub chiparoșii antici, în grădină,
Mormântul este gol și fără pază.
Șezând pe piatră-un înger priveghează
Înfășurat în falduri de lumină.

Întreaga noapte, fără contenire,
O pasăre s-a tânguit bolnavă.
Mironosițele vor veni în grabă,
Amestecând cu lacrimi, șoapte și uimire.

– Dar unde este Domnul? răsună-un glas.
– A înviat! răspunde îngerul voios.
Priviți mormântul, unde a zăcut Hristos,
Și giulgiul care singur a rămas!

Luați năframa de pe ochi însângerați!
Și nu mai plângeți! Ci vă bucurați!

125 de ani de la naștere Valerian Pidmohylnyi și configurarea romanului urban în literatura ucraineană

*„Traducerile din marile literaturi ale lumii sunt o
școală indispensabilă pentru dezvoltarea literaturii naționale.”*
(„Căile de dezvoltare a literaturii contemporane” – Valerian Pidmohylnyi)

Valerian Pidmohylnyi (1901–1937) se numără printre cei mai importanți prozatori ucraineni ai perioadei interbelice și este considerat un reprezentant de seamă al generației literare cunoscute sub denumirea de „Renașterea împușcată”. Opera sa se distinge prin orientarea către modernism și prin integrarea unor modele narative occidentale, în special franceze, în spațiul literar ucrainean. Este unul dintre cei mai importanți traducători ucraineni de literatură franceză, fiind considerat fondatorul romanului urban în literatura ucraineană.

S-a născut la 2 februarie 1901 în localitatea Ceapli (astăzi parte a orașului Dnipro), într-o familie modestă de țărani. Educația sa a debutat la o școală parohială, continuând între anii 1910 și 1918 la Prima Școală Reală din Ekaterinoslav, pe care a absolvit-o cu distincție. Ulterior, a urmat cursurile facultăților de matematică și drept ale Universității din Ekaterinoslav, însă studiile au fost întrerupte din cauza dificultăților materiale, fără a fi finalizate.

Debutul literar al lui V. Pidmohylnyi s-a produs încă din perioada școlară, când publica povestiri de aventuri sub pseudonimul Lord Lister în revista instituției. Primele sale scrieri datează din anii 1917–1919, incluzând texte precum „Întrebare dificilă”, „Dumnezeul cel bun”, „Haidamacul”, „Profetul” și „La sat”. Unele dintre acestea au fost incluse în culegerea „Sici” apărută la Ekaterinoslav. În 1920, a publicat primul său volum, „Opere. Vol. 1”, care reunea nouă povestiri.

În paralel cu activitatea literară, Pidmohylnyi a desfășurat o intensă activitate didactică și editorială. Între anii 1920 și 1921, a predat la Pavlograd, perioadă în care formarea sa intelectuală a fost influențată de criticul literar Petro Efremov. În 1921 s-a stabilit la Kiev, unde a lucrat ca bibliograf la Camera Cărții, însă, în contextul foametei din anii 1921–1923, a părăsit temporar orașul, predând în Vorzel. Tot în această perioadă s-a căsătorit cu Katreia Cervinska, actriță a Teatrului Tânărului Spectator.

Experiența foametei s-a reflectat în proza sa, în special în povestirea „Fiul” (1923). Revenit la Kiev, Pidmohylnyi s-a implicat activ în viața literară, devenind membru al

asociației „Aspis”, iar ulterior al grupării „Lanka”, redenumită „Mars” („Atelierul cuvântului revoluționar”), afiliată ideologic mișcării VAPLITE. Din organizația literară „Lanka-Mars”, pe lângă Pidmohylnyi, au făcut parte numeroși scriitori talentați din Kiev, printre care: Borys Antonenko-Davydovych, Maria Halych, Myhailo Ivchenko, Yakiv Kachura, Hryhorii Kosynka, Todos Osmachka, Ievhen Pluzhnyk, Dmytro Tas Mohylianskyi, Borys Teneta, Mykola Tereshchenko, Dmytro Falkivskyi, Ivan Bahrianyi și alții.

Consacrarea sa literară a fost marcată de publicarea, în 1928, la Harkiv, a romanului „Orașul” („Micro”), operă de referință pentru modernismul ucrainean. Romanul se remarcă prin orientarea către tematica urbană și prin analiza profundă a psihologiei personajelor, în contrast cu tradiția predominant rurală a literaturii anterioare. Influențat de modele ale romanului francez din secolul al XIX-lea, precum creația lui Guy de Maupassant, „Orașul” este considerat primul roman urban din literatura ucraineană, devenit precursorul existențialismului. Lucrarea este plină de evenimente dramatice și are o tonalitate destul de sumbră. Totuși, autorul însuși intenționa să scrie „Orașul” ca o comedie. Aflăm acest lucru din manuscrisele lui Valerian Pidmohylnyi: „Am început să scriu romanul «Orașul» complet pentru mine, neașteptat – inițial, trebuia să fie un scenariu de film, și anume o comedie. [...] Am dus comedia de film până la partea a patra și am văzut propria mea neputință totală pe acest teren înșelător, și pentru a compensa eșecul, am decis să folosesc tema pentru un roman. Din ea, evident, au rămas doar fragmente, sau mai exact – doar impulsul inițial. Am scris «Orașul» pentru că iubesc orașul și nu-mi pot imagina nici pe mine, nici munca mea în afara lui. L-am scris și pentru a apropia, pe cât posibil, orașul de psihicul ucrainean...”

(Continuare la pag. 2)

Mihaela HERBIL

După ce am refuzat avansarea, tovarășul Paru nu mi-a dat timp de cinci ani ceea ce se numea primă la sfârșit de an școlar. I s-o fi impus, nu i s-o fi impus, nu știu. Merită să știți cum am rezolvat eu problema aceasta, fiindcă a cam trebuit să mă abat de la strictele principii de viață de la care nu m-am abătut decât în situații extreme.

Toate câte-ți povestesc acum s-au întâmplat în perioada pe care azi o numim dictatură, AZI însemnând perioada de după 1989. Deosebirea dintre dictatura de atunci și democrația de azi constă în faptul că atunci îți puteai găsi cumva dreptatea, dacă găseai un activist de partid corect în fața legilor statului și a dispozițiilor de partid. Astăzi? Mai mult ca oricând *homo homini lupus est (omul îi este omului lup)*; geaba strigi, geaba te plângi, nicăieri nu ajungi.

De câte ori îl întrebam pe director de ce nu mi se acordă primă, îmi răspundea că nu sunt pe listă pur și simplu. Altă explicație nu exista.

După cinci ani de persecuție, m-am dus la secretarul de partid cu probleme de învățământ pe municipiu, tovarășul Drăgoi, profesor și dumnealui, Dumnezeu să-l odihnească și să-l ierte.

– Tovarășe secretar, sunt profesoara cutare, predau limba și literatura română și rusă la Școala Generală nr.2 din cartierul Slobozia. Sunt un om obișnuit. Nu răstorn munții, dar mă achit de toate sarcinile care nu sunt puține și dumneavoastră știți ce înseamnă să fii profesor de română. Sunt diriginte, bibliotecar voluntar, comandant instructor de pionieri, deși n-am făcut armată fac instrucție militară cu elevii cărora le sunt dirigintă, referate pentru lectoratul cu părinții, programe artistice, excursii, vizionări de spectacole, colectare de materiale recuperabile, ore deschise. Toate acestea se pot verifica. Nu mă interesează pentru ce iau colegii mei primă. Aș vrea să știu de ce conducerea școlii și organizația de partid nu-mi acordă acest drept. Nu am fost asistată la ore, nu mi s-a reproșat nimic, niciodată. Când e vorba de o sarcină mai dificilă venită de la inspectorat îmi este pasată mie. Vă rog, tovarășe secretar, ajutați-mă să aflu care este motivul acestei atitudini a directorului, a secretarului de partid și a sindicatului din școala unde lucrez.

Nu ți-am spus un lucru cam rușinos pentru mine. Eu mă consider o dură. Fiind pusă în situația de a mă înjosi, cerându-mi drepturile, simțeam că voi plânge în fața secretarului cu probleme de învățământ pe oraș. După ce m-am prezentat, l-am rugat să stea cu capul plecat în timp ce eu voi vorbi, ca să nu vadă cât de rușine îmi este și cât de urâtă sunt când plâng. Mirat de sinceritatea și originalitatea mea, omul s-a conformat și a stat cu capul plecat până am tăcut. Nu m-a întrebat nimic. Nici nu a comentat, când i-am spus că directorul ia hotărâri după cum bate vântul: dacă simte că se spune ceva de bine, spune și dânsul de bine. Dacă se spune ceva de rău, apoi lasă-l pe el! Secretarul cel răbdător mi-a promis că se va informa despre situația în care sunt.

La câteva zile după vizita mea la tovarășul Drăgoi, îl văd pe director cum nu l-am văzut niciodată. Obrazul lui roz, dolofan, de om bine hrănit, era ca vișina. Tremura carnea pe el de furie. Am știut atunci că tovarășul Drăgoi a aflat motivul persecuției mele.

– V-ați dus cu jalba-n proțap la partid. Nu vă credeam în stare. Am fost chemat la tovarășul Drăgoi.

Saveta VĂRĂREANU

SUFLET DE ORFAN

Cu jalba-n proțap

– Toate au o limită, domnule Paru. De aceea ați persistat cu persecuția, pentru că v-ați dat seama că nu fac reclamații. Dumneavoastră nu v-ați fi dus? Ce nu am făcut din ce sarcini îmi reveneau? Dascălul de la biserică, profesorul de muzică, muncește mai mult decât mine? Cu ce a contribuit dumnealui la creșterea prestigiului școlii? Sau a contribuit cumva la creșterea bugetului știu eu cui?

– De ce nu ați vorbit cu mine în loc să vă duceți la tov. Drăgoi?

– Nu am vorbit cu dumneavoastră? Nu v-am întrebat de-atâtea ori de ce nu primesc ceea ce mi se cuvine de drept?? Ați văzut că am tăcut un an, doi, trei și ați continuat cu persecuția. Da, la dumnealui am fost. Cinci ani de zile nu am fost în stare să merg cu jalba-n proțap, dar prea ați profitat de asta. Motivația dumneavoastră l-a convins că nu am meritat cinci ani primă?

Mult mai târziu am aflat cum s-a desfășurat întâlnirea dintre Paru și secretarul cu probleme de învățământ, Drăgoi. Îi spusese secretarului că Paru ia hotărâri după cum bate vântul. Ții minte că a găsit cuvinte de laudă pentru mine, când am fost solicitată pentru o funcție la Comitetul Județean UTC? Tovarășul Drăgoi a ținut cont de cele spuse de mine și, când s-a prezentat Paru la partid, i-a spus că are nevoie de niște referințe despre mine, pentru că s-ar putea să fiu promovată pentru o funcție politică. „Stimabilul” meu șef a început cu laudele: tovarășa profesoară face, drege, organizează, este..., este... A rezultat că sunt un om extraordinar

– Nu glumiți, tovarășe Paru?

– Nu. Toate cele spuse de mine există în documentele școlii.

– Atunci, dacă este adevărat, pe asemenea oameni, cum îi răsplățiți, cum îi cointereșați?

– ?

– Am aflat că tovarășei profesoare nu i s-a acordat un drept legal, premiul de sfârșit de an școlar timp de cinci ani!

– Anul acesta îi voi da 250 de lei.

– Nu 250. 500!

Cinci sute au fost, chiar dacă *stimabilul* Paru mi-a reproșat că trebuie să ia de la alții, ca să-mi acorde mie o asemenea sumă. Cinci sute, fără să motiveze în vreun fel de ce m-a persecutat cinci ani de zile.

– Luați de la dumneavoastră, că cinci ani ați tot luat de la mine, i-am răspuns.

Valerian Pidmohylnyi

și configurarea romanului urban în literatura ucraineană

(Continuare de la pag. 1)

În primul an au fost tipărite 4.000 de exemplare ale cărții, iar presa a publicat numeroase recenzii. În anul următor a apărut a doua ediție – încă 5.000 de exemplare. Unii critici s-au bucurat că, în sfârșit, în literatura ucraineană a apărut un adevărat „roman urban”, în timp ce alții l-au criticat pe autor pentru pesimism, pentru atitudinea negativă față de viața în oraș, în timp ce în cercurile literare din Kiev, unii dintre cunoscuții lui Valerian Pidmohylnyi se recunoșteau în personaje. În aprilie 1928, revista franceză „Nouvelles de littérature, art et science” scria despre apariția în Ucraina a romanului „Orașul” al lui Pidmohylnyi, iar în iunie ziarul „Prager Presse” a publicat o recenzie detaliată a romanului. În octombrie același an, Pidmohylnyi a venit la Praga împreună cu Arkadii Liubchenko, de unde a plecat apoi la Paris.

Valerian Pidmohylnyi a participat activ la dezbaterile literare ale perioadei 1925–1928. La 24 mai 1925, el a ținut un discurs în marea sală a Bibliotecii Naționale, în fața reprezentanților organizațiilor literare și publice, a studenților și a intelectualității urbane, în cadrul dezbaterii „Căile de dezvoltare a literaturii contemporane”, în care sublinia sincronizarea literaturii ucrainene cu cea europeană. Pidmohylnyi susținea că literatura ucraineană trebuie să se racordeze la valorile și modelele occidentale, în special la tradiția franceză. El considera că izolarea culturală limitează dezvoltarea estetică, iar integrarea în circuitul european este o condiție a modernizării. O altă idee principală care reiese din discursul său este faptul că Pidmohylnyi militează pentru depășirea exclusivismului rural în literatura ucraineană și încurajează explorarea mediului urban, a psihologiei individuale și a problemelor existențiale specifice modernității.

În anul 1932 s-a mutat la Harkiv, unde a lucrat în cadrul editurilor „LiM” și „Rukh”, orientându-se tot mai mult spre activitatea de traducător. A tradus opere importante ale unor autori precum Denis Diderot, Claude Adrien Helvétius, Honoré de Balzac și

Anatole France, contribuind semnificativ la receptarea literaturii franceze în spațiul ucrainean.

Reprimarea stalinistă a pus capăt brutal carierei sale. La 8 decembrie 1934, a fost arestat sub acuzații fabricate de activitate teroristă. În ciuda faptului că și-a susținut constant nevinovăția, a fost condamnat, în martie 1935, la zece ani de detenție în lagăr, fiind trimis în complexul penitenciar de la Solovețk. Chiar și în condițiile dure ale detenției, a continuat să scrie și să traducă, după cum reiese din corespondența sa. În scrisorile adresate soției și rudelor, menționa o năvală despre viața unei case, apoi diverse povestiri, iar din primăvara anului 1936, scrisorile sale conțin multiple referiri la romanul „Toamna 1929”, care abordea începutul colectivizării în Ucraina. S-au păstrat 25 de scrisori către soție, în care relatează despre traducerea sa, nuvelele începute și povestirile scrise.

La 3 noiembrie 1937, în urma unei decizii extrajudiciare a NKVD, Valerian Pidmohylnyi a fost executat la Sandarmoh, alături de numeroși alți reprezentanți ai elitei culturale ucrainene, Mykola Zerov, Valerian Polișciuk, Hryhorii Epik, Les Kurbas, Mykola Kuliș, Myroslav Irchan, Iulian Shpol etc., devenind astfel una dintre victimele emblematiche ale represiunii sovietice.

Valerian Pidmohylnyi rămâne o figură centrală a modernismului ucrainean, contribuind decisiv la dezvoltarea romanului urban. Opera sa reflectă atât influențele occidentale, cât și specificul contextului socio-cultural ucrainean interbelic. Destinul său tragic ilustrează impactul represiunii politice asupra culturii, transformându-l într-un simbol al unei generații literare decimate.

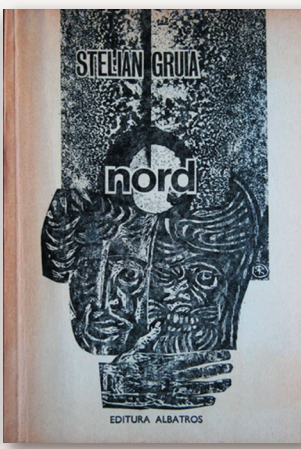
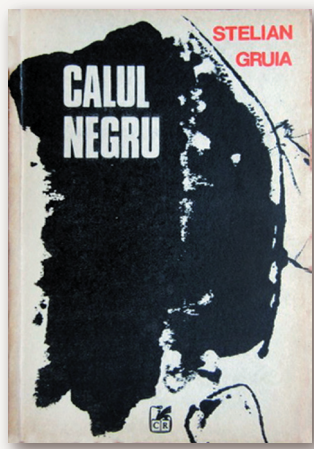
Surse consultate:

1. <https://susplne.media/culture/101167-120-rokiv-z-dna-narodzenna-valerana-pidmogilnogo-7-cikavih-faktiv-pro-ukrainskogo-pismennika/>
2. <https://www.dnipro.media/valer-yan-pidmogylnyi/>
3. <https://localhistory.org.ua/texts/statti/36-zi-120-paradoksi-valeriana-pidmogilnogo/>

Stelian Iațentiuc Gruia – poet, prozator, publicist, critic literar, traducător, lector și profesor de literatură ucraineană la Facultatea de Limbi Slave a Universității din București – s-a născut la 16 aprilie 1933, în Arbore, județul Suceava, și a murit la 16 octombrie 1996, la București.

A urmat gimnaziul la Liceul de băieți din Rădăuți, unde și-a încheiat studiile gimnaziale. Ulterior, a frecventat cursurile Liceului Comercial din Suceava, pe care l-a absolvit în anul 1952. După terminarea liceului, s-a înscris la Universitatea din București, Facultatea de Filologie, unde a studiat între anii 1952–1955, transferându-se apoi, ca bursier, la Universitatea „Taras Șevcenko” din Kiev, unde a studiat timp de doi ani, specializându-se în slavistică.

Mihai Hafia TRAISTA

DIN ISTORIA LITERATURII UCRAINE DİN ROMÂNIA

~ PERIOADA POSTBELICĂ ~

STELIAN IAȚENTIUC GRUIA (1933–1996)

Stelian Iațentiuc Gruia este autorul volumelor de nuvele și povestiri: *Koleco (Roata norocului)* (1964), *Sâmbăta morților*, Editura Luceafărul (1968), *Пасмх і дика черешня (Ciobanul și cireșul sălbatic)* (1973), precum și al volumelor de poezie: *Eminescu în versuri ucrainene* (1958), *Надра (Străfunduri)* (1971), *Dume* (antologie de literatură universală, traducere, cuvânt înainte și note de Stelian Gruia), Editura Univers (1974), *Balada locului. Poezie ucraineană din România* (1975), *Baladele Arborei* (1977), *Nord*, Editura Albatros (1979), *Măgărușul năzdrăvan* (poezii pentru copii, 1991).

De asemenea, a scris romanele: *Calul negru*, Editura Cartea Românească (1983), *Un an, o viață*, Editura Cartea Românească (1986), *Poet pe Golgota Basarabiei* (roman închinat lui Grigore Vieru), Editura Eminescu (1995), și *Prințul Constantin*, Editura Viitorul Românesc (1995).

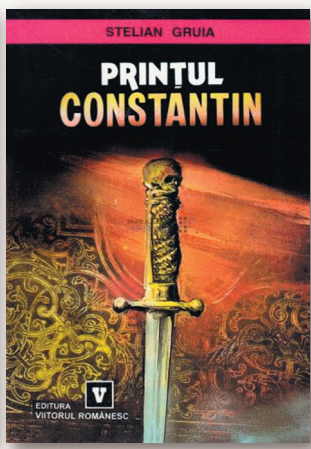
Din teza sa de doctorat au rezultat două lucrări: *Молитва і прокляття (Rugă și blestem)*, Editura Kriterion,

București (2001), și *Taras Șevcenko*, Editura Aritmos, București (1995).

Poeziile sale au fost incluse în antologia *Poeți din Bucovina* (antologator Adrian Dinu Rachieru), Editura Helicon, Timișoara (1996). Este, de asemenea, autorul antologiei *Nebănuitul vers din umbra lunii*, care cuprinde traduceri din poeți din 17 republici sovietice, Editura Minerva, București (1993), și editor al manualului scris de Ivan Rebușcă: *Українська мова – підручник для VIII класу (Limba ucraineană – manual pentru clasa a VIII-a)*, Editura Didactică și Pedagogică (2000).

Nuvela sa intitulată *Reportaj despre seceriș*, care descrie protestele împotriva colectivizării, a fost eliminată dintr-un volum al său de autor.

În anul 2006, Bibliotecii Comunale Arbore i-a fost atribuit numele scriitorului Stelian Gruia, născut în această localitate. Biblioteca deține și o donație de carte oferită de familia scriitorului.

În nordul Dobrogei străjuiesc bătrânii munți ai Măcinului. Timpul și vitregiile naturii au mușcat din măreția lor. La poale se întind câmpii, ce și-au schimbat înfățișarea. Din cauza intervenției omului, nu întotdeauna binevenită, vegetația este cu totul alta. Primăvara ți se desfășoară înaintea ochilor un adevărat mozaic de culori. Pământul roditor și primitiv găzduiește astăzi oamenii ce-l trudes.

Omenia și ospitalitatea acestora sunt recunoscute. Densitatea localităților îi determină să-și formeze prietenii și chiar să se înrudească cu cei din satele vecine. Distanțele sunt mici. Deplasarea se face rapid, pentru că șoselele asfaltate asemănătoare unor panglici cenușii fac ca legăturile dintre vecini să fie din ce în ce mai strânse. Ogoarele se învecinează și ele.

Tânăr fiind, simțeam o plăcere deosebită să hoinăresc. Eram atras de drumurile de țară, mărginite de lanuri întinse. În liniștea ce mă înconjură, spre seară, se auzeau sunetele maestrilor interpreți din câmpie – greierii.

Ziua, în galbenul auriu al lanurilor de grâu, se ascundeau grațioasele flori albastre ale albastriței. Florile roșii de mac săgețau galbenul auriu al lanului, ce unduia la cea mai ușoară adiere a vântului. Uneori eram însoțit de glasul fermecător al ciocârlilor.

Drumul mi se sfârșea întotdeauna la poarta a doi bătrâni. O familie de invidiat. Anii se scurseseră pe nesimțite. Amândurora părul le era plin de „ghiocei”. Probabil că ei aduseseră înțelepciunea și omenia ce-i caracteriza. Mă atrăgeau curățenia lor sufletească, vioiciunea în gândire. Având deja o experiență de viață, erau gata să-ți dea un sfat. În ograda lor mă primeau cu multă dragoste. Mă vrăjeau depănându-mi povestea vieții lor. Mi se părea că-

Virgiliu RIȚCO

TRANDAFIRUL ALB

mi îmbogățesc experiența de viață ce lipsește tinereții. Încercam să-i descop, să cunosc izvorul înțelepciunii ce-i caracteriza. Eram sigur că astfel n-aveam nevoie să ajung la vârsta dumnealor pentru a o căpăta.

Mă primeau sub un umbrar, în grădina plină de flori multicolore. Parfumul lor parcă mă liniștea. Întotdeauna asistam la o lecție de viață. Simțind aceasta, hâtrul de moș Petrică împeștrița interesantele povești cu multe snoave. Mătușa Maria, știindu-mi gusturile, mă aștepta cu tot felul de bunătăți. Eram fascinat. Ascultam cu inima deschisă multele necazuri și bucurii pe care le-au depășit. Eram considerate de mine adevărate lecții de morală.

Într-o zi, radiind de fericire, m-au anunțat că sâmbătă vor primi o vizită. Venea draga lor nepoată, fostă colegă de clasă în perioada copilăriei mele. Având cam aceleași preocupări, ne atașasem unul de celălalt. Viața ne-a despărțit. A pus între noi sute de kilometri. Pentru prima dată

drumurile noastre se intersectau. Am încercat să-mi ascund bucuria. Ceva tresări în inima mea. Se derulau în fața-mi momentele frumoase ale prieteniei noastre. Doream s-o revăd.

Ajuns acasă, nu mi-am destăinuit fericirea. Duminică i-am spus mamei:

– Dă-mi, te rog, cea mai frumoasă cămașă albă. Vreau să fac o vizită.

– Cui, fiule?

– În satul vecin. Acolo a venit vechea mea prietenă, nepoata celor doi bătrâni.

– Câte prietene ai tu, fiule... Oare când voi avea și eu o noră?

Mă privi duos. I-am cuprins umerii, am apropiat-o de inima-mi și i-am spus:

– Vei avea, mamă, precis o noră bună.

Am plecat. Urmam același drum. Deodată, în depărtare, parcă am zărit o față înaltă, cu o siluetă zveltă. M-am gândit: „Poate asta să fie întâlnirea?” Eram emoționat. Se putea ca simpla mea dorință să-mi joace oare o farsă? Apropiindu-mă, am rămas fascinat. Pe pletele-i bălaie valurite de o ușoară adiere, purta o coroană făcută din flori de câmp. De fapt, primisem răspunsul dorit. Și ea mă aștepta. În ochii-i mari, albaștri se reflectau razele binefăcătoare ale după-amiezii de vară. Nu se gândea că mă va întâlni pe cărarea bătută de atâtea ori în plimbările noastre.

Mi-a întins mâna. Avea o piele moale, catifelată. I-am sărutat-o cu tandrețe, strângându-i-o pătimaș.

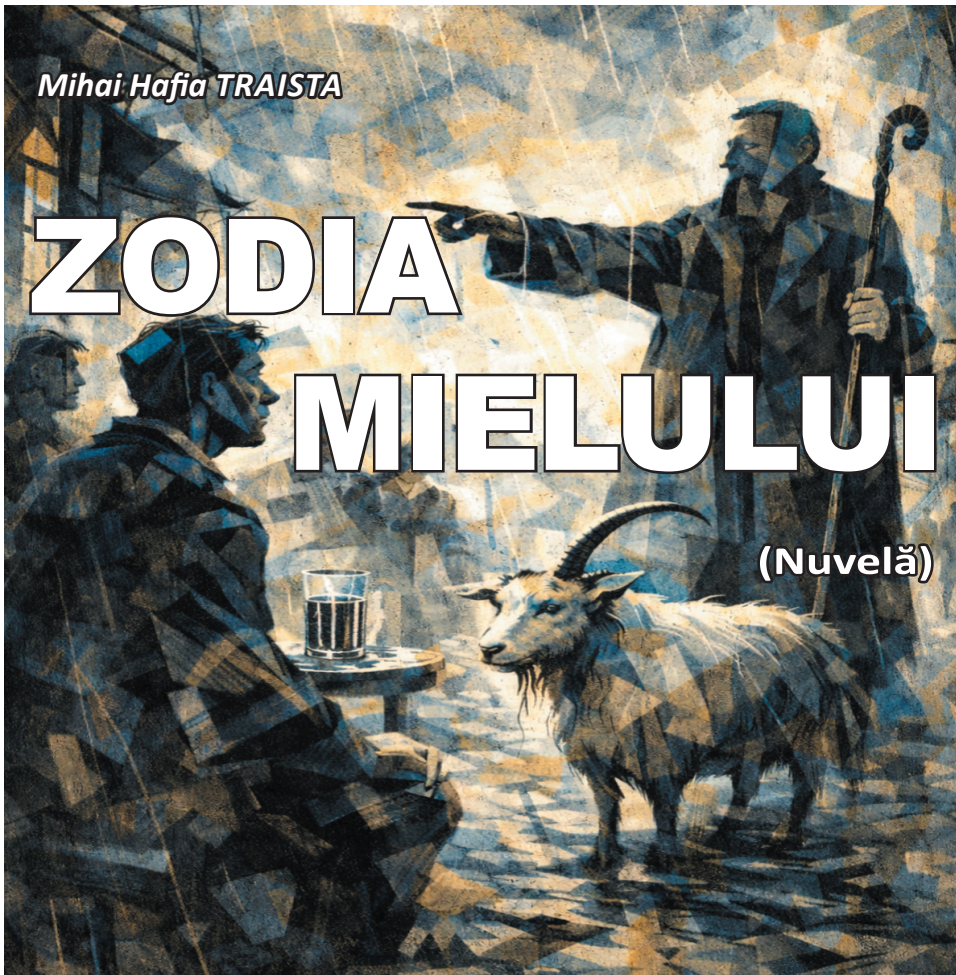
– Domnule Marcel... Nu toate fetele pot rezista la strângerea dumneavoastră. Aveți o mână puternică.

(Continuare la pag. 5)

Mihai Hafia TRAISTA

ZODIA MIELULUI

(Nuvelă)

*„Du-te! Dar când zilele vor fi mici de frig și foamea te va roade,
îți îngădui să te-ntorci, din când în când, necunoscut – ca un cerșetor,
să stai aici, pe treptele acestor stâlpi, și să-ți întinzi spre trecători
tremurătoarea mână. Se vor găsi și oameni care să-ți dea o pâine și
un strop de vin din toamna lor răscopă...”*

Lucian Blaga, *Zamolxe*

PARTEA ÎNTÂI

Iată omul!...

*„...Cum poate omul să se nască, fiind bătrân?
Oare poate să intre a doua oară în pânțele mamei sale și să se nască?”*
Evangelhia după Ioan, cap. 3:4

„Atunci vor picura din cer șase sute șazeci și șase de picături de foc și pucioasă peste conștiința de paie a celor nenăscuți în zodia Mielului!... Vai de voi, cei nenăscuți în zodia Mielului!... Vai de voi, vai de voi!... Atunci veți începe să strigați munților: «Cădeți peste noi!» și colinelor: «Acoperiți-ne!», iar munții vor fugi în munți, iar colinele vă vor întoarce spatele!...”

Vocea bătrânului răsună tulburător, ca un tunet, izbindu-se de garduri, de ziduri, de vitrine... Se înălța speriind porumbeii, ca apoi să rămână atârnată, acolo sus, plutind ca un blestem deasupra orașelului cenușiu, unde oamenii mișună ca niște viermi într-un cadavru intrat în putreziciune, după moartea ultimului gropar al lumii. Te cuprindeau florii ascultându-l. Era ceva înfricoșător în glasul lui, ceva care te făcea să crezi că la început a fost tăcerea. Iar mai târziu, mult mai târziu, s-au născut cuvintele... Da, cuvintele au ucis tăcerea și de atunci nimic nu mai este cum ar fi trebuit să fie. Nici măcar omul, cel făcut „după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut: a făcut bărbat și femeie”, nu mai e om, fiindcă a fost ucis de cuvinte-porunci: „Să nu atingi, să nu mănânci, să nu judeci!...”. La fel și fiarele pământului nu mai sunt fiare, păsările nu mai sunt păsări, viețuitoarele care se mișcă pe pământ nu mai sunt viețuitoare, peștii nu mai sunt pești – ucise au fost și ele prin cuvinte: „Tot ce se mișcă și are viață să vă slujească de hrană...” Și nici iarba împreună cu pomii nu mai sunt ce au fost odinioară, căci „Iată vă dau toată iarba ce face sămânță de pe toată fața pământului și tot pomul ce are rod cu sămânță în el. Acestea vor fi hrana voastră...”. Nimic nu mai este cum ar trebui să fie, căci „Glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ la Mine”. Iar florile, cele mai nevinovate dintre târfe, nu mai fac deosebire între fluturi. Doar fluturii... Dar despre fluturi ar fi mai bine să nu vorbim.

– În curând o să apară omul!... Omul născut sub Zodia Mielului!... Poate că a și apărut deja printre noi... dar ne va da el un semn, un semn de ne vom mira cu toții... Acesta va fi semnul că a sosit ceasul nașterii din nou... Vai de voi, vai de voi!... Căci cine nu se va naște a doua oară, din apă și din foc, sub Zodia Mielului, va fi nimicit, iar numele său va fi șters din Cartea Vieții! – striga bătrânul, ridicând amenințător toiagul său de aramă, care părea că din clipă în clipă ori va înflori asemenea toiagului lui Aaron, ori se va prefăce în șarpe, asemenea toiagului lui Moise. Dar toiagul, parcă sătul de atâtea prorocii, șuiera încet, plictisit poate de așteptare, privind nepăsător spre munții și colinele „care vor întoarce spatele celor nenăscuți sub Zodia Mielului”. Poate că odinioară, la început, avusese speranța că într-o zi se va prefăce în floare sau în șarpe, „de ce nu într-o pasăre?”, se întreba adeseori. Dar acum își pierduse orice nădejde sau, cine știe, poate că se săturase și el de atâtea zăbavă. De aceea nici nu privea spre oamenii care, făcându-și semnul Sfintei Cruci, treceau grăbiți pe partea cealaltă a drumului sau se strecurau în curți, numai să nu fie nevoiți a trece pe sub el, socotindu-l un vestitor de nenorociri.

* * *

Așa îl poreclise poetul și profesorul de filosofie Marin Lemnaru: Gamaliel. De fapt, îl socotea un profet al cetății, îl privea cu respectul datorat unui artist sau, mai potrivit spus, unui actor care își joacă, cu o îndărătnică și smerită conștiinciozitate, rolul său, zi de zi. Și atât. Poate că era singurul locuitor al orașelului care nu se temea nici de toiagul, nici de prorociile bătrânului. Mulți îl iscodeau, întrebându-l ce-o fi vrând să însemne toate aceste vestiri stranii? Căci el, na!... fiind filosof, ar trebui, totuși, să deslușească ceva din prorocii care nu păreau a fi doar vorbe aruncate în vânt.

– Ala-bala portocala... Cât cântărește un metru pătrat de pământ, dacă puiul de arici a împlinit vârsta de trei luni? râdea poetul-filosof (sau, mă rog, invers: filosoful-poet). Iar curiosii plecau dezamăgiți, dând a lehamite din mână: „Și asta, azi-măine, va proroci alături de bătrân...”.

Lui Gamaliel puțin îi păsa dacă cetatea ascultă sau se cutremură de profețiile sale. Ajungea că-l asculta, scuturându-și înțelept bărbuța, țăpul său cu un singur corn, pe care tot profesorul Marin Lemnaru îl botezase Nabucadnețar.

– De ce Nabucadnețar, și nu Solomon? îl întrebase, într-o zi, Pandelică, mecanicul de locomotivă. Uite, dom’le, la el cât de înțelept pare și cum își scutură bărbuța... Solomon i s-ar fi potrivit mai bine.

– Cum l-am numit, așa rămâne! răspunse, ușor enervat, poetul-filosof, nevrând să-i explice lui Pandelică de ce țăpul fusese poreclit cu numele regelui babilonian, și nu cu cel al regelui israelit. Asta s-ar fi chemat deja filosofie, iar lui nu-i era la îndemână să filosofeze cu mecanicii de locomotivă. Sau poate îi era teamă că omul nu va fi de acord cu niciun argument, căci omul, cu cât e mai simplu, cu atât e mai greu de convins. Și, la urma urmei, ce argumente putea aduce? Pandelică venea cu: „Uite, dom’le, la el cât de înțelept pare și cum își scutură bărbuța... Solomon i s-ar fi potrivit mai bine.”. Iar el: „Cum l-am numit, așa rămâne!”. Poftim, argument de filosof!... Dar te pui cu Pandelică?... Nu-l întrebase el, odată, pe nea Ilie, cel ce se credea mare „arifmeticean”, socotitor și rezolvator de probleme: „Dacă o capră cu trei iezi face trei mii de *căcărezi*, atunci o capră și un țăp câte căcăreze fac?...”, întrebase odinioară, cu binecunoscuta lui viclenie, Pandelică, mecanicul de locomotivă. Apoi tot el, cu aerul filosofului care cunoaște răspunsul înainte să pună întrebarea, îi oferise și soluția: „Iei problema de la cap și îl pupi în fund pe țăp. Dacă nu te-ajută capul, îl pupi în fund pe subsemnatu’...”.

Desigur, Marin Lemnaru, poetul și filosoful cetății, ar fi putut să-i explice lui Pandelică de ce anume l-a poreclit pe țăp Nabucadnețar, și nu Solomon. Putea să-i spună că regele Babilonului a fost izgonit din mijlocul oamenilor, a locuit cu fiarele câmpului, a păscut iarbă asemenea dobitoacelor, și peste el au trecut șapte vremi, iar la capătul lor... etcetera, etcetera. Poate că mușterii birtului l-ar fi ascultat, așa, din respect pentru funcția de profesor, dar a doua zi ar fi uitat toată povestea. Pe când gluma cu țăpul, spusă de Pandelică, ajunsese deja celebră.

Nabucadnețar, țăpul, se născuse cu un singur corn, răsărit ciudat, pe partea stângă a capului. După Gamaliel, acesta era un mare semn că Zodia Mielului este aproape. Oare nu tot un astfel de țăp văzuse în vedenia sa și profetul Daniel din Vechiul Testament, în anul al treilea al domniei regelui Belșatar?

„Și m-am uitat în vedenie și, când priveam, parcă eram în capitala Suza, care este în țara Elamului, și, stând cu privirea ațintită, eram pe fluviul Ulai. Și m-am uitat cu luare aminte și iată: un țăp venea de la apus, pe deasupra feței pământului, fără ca să-l atingă. Și țăpul avea un corn între ochi, care corn se putea zări.”

Asemănarea, cel puțin din perspectiva profețiilor lui Gamaliel, ar fi trebuit să dea oamenilor de gândit. Însă prea puțini știau câte ceva despre profetul Daniel. Prea puțini citeau astăzi din vedenii și prorocii. Căci, vorba lui Gamaliel: „Mulți au ochi și nu văd, au urechi, dar nu aud și nu vor să-și aducă aminte... Vai de ei, vai de ei, căci Psaltirile și Molitfelnicele lor prăfuite au să-i osândească la focul veșnic al Gheenei!”.

Lumea, într-un fel, se obișnuise cu Gamaliel. Mai ales aceiași mușterii veșnici ai bufetului de lângă gară, „La birtul lui nea Ilie”, unde bătrânul apărea seară de seară, nelipsit.

Intra însoțit de Nabucadnețar și, ca un actor ce-și știe pe de rost rolul, rostea prorociile în mijlocul bufetului, până ce cineva îi pune în mână o halbă de bere. Atunci se așeza la o masă, unde se nimerea, și sorbea tăcut din halbă, fără să se amestece în vorbă cu ceilalți. Apoi ieșea, pleca tăcut, ca a doua zi să apară din nou pe străzile lăturalnice ale „Babilonului” – astfel numea el orașul, în al cărui centru nu pășea niciodată. Această discreție îl și salvase, de altfel, de la internarea în vestitul ospiciu local, cum se întâmplase cu câțiva ani în urmă bietului Gicuță Armăsarul, care stătea rezemat ore întregi de câte un copac sau un stâlp din centru, rânjind idioțește la femei și, uneori, chiar masturbându-se fără nicio rușine.

Dacă cineva i-ar fi spus lui Simon Răureanu că totul, chiar totul, toate întâmplările din viața lui erau doar simple întâmplări și nimic mai mult – adică niciuna dintre ele, fie bună, fie rea, fie importantă sau banală nu îi era predestinată dinainte de către vreo forță superioară – el ar fi fost de acord cu acea persoană. La fel ar fi fost de acord dacă cineva, poate chiar aceeași persoană, i-ar fi spus că nimic din ceea ce i se întâmplă în viața de zi cu zi nu e pură întâmplare, ci totul e dinainte hotărât de o forță superioară și că orice i s-ar întâmpla nu depinde, în fond, de el. Cu siguranță, în ambele cazuri, ar fi clătinat din cap hotărât și aprobator, într-un fel anume știut numai de el. Un fel de: „Așa e, dom’le, ai dreptate!”. Și asta numai pentru că întotdeauna era de acord cu toți, fie că aveau sau nu aveau dreptate.

Îi era jenă sau mai degrabă teamă – o teamă pe care nu și-o înțelesese niciodată – să fie în dezacord cu cineva, chiar dacă acel cineva nu avea dreptate, sau se înșela crezând că are, sau pur și simplu el nu era de acord cu acela pe care îl aproba. Până la urmă, ce-l costa să dea aprobator din cap: „Așa e, dom’le, ai dreptate!”. Nu-i plăceau controversele de niciun fel, iar când cineva îi cerea părerea, fiind la mijloc o contrazicere între două sau mai multe persoane, ridica din umeri nevinovat, exact ca în bancul pe care-l auzise odată, stând la rând într-o farmacie. Era despre doi bețivi care se certau privind spre cer. Unul dintre ei susținea că e soare, celălalt că e lună. Trecând pe acolo un al treilea, i-au cerut

păreră. Acesta a ridicat din umeri nevinovat: „Nu pot să vă spun, fraților, pentru că nu sunt de prin partea locului.”

Dacă totul era întâmplător sau nimic nu era întâmplător, Simon Răureanu nu știa. Sau nu era sigur. Sau pur și simplu nu-l interesa. În schimb, era foarte sigur de altceva: că totul depinde de timp și de loc, de locul în care te afli în acel timp, când ți se întâmplă ceva. Dar dacă îți era scris dinainte să te afli în acel loc, în acel timp, când urmează să ți se întâmple anumite lucruri, asta era „altă mâncare de pește”. La fel de sigur era și de faptul că două, trei secunde banale pot schimba cursul vieții unui om. Da, două, trei secunde pot ucide sau, dimpotrivă, pot salva viața unui om. Totul depinde de timp și împrejurări. De asta era sigur Simon Răureanu.

Tocmai câteva banale secunde îi schimbaseră și lui cursul vieții. Da... câteva banale secunde! Pentru că, dacă nu s-ar fi aplecat atunci, preț de câteva clipe, să-și lege șiretul de la bocanc, după ce își pusese rucsacul în portbagajul taxiului, cu siguranță taxiul nu ar fi prins culoarea roșie la semaforul din colț. Și astfel, mai mult ca sigur, la următoarea intersecție nu s-ar fi tamponat cu dubița verde. Iar el ar fi prins trenul – singurul tren care pleca odată pe zi din oraș – trenul care l-ar fi dus departe. Și atunci, cu siguranță, nu l-ar fi cunoscut pe Matei Creastă, puștiul cu buza de iepure, care i-a spus că la Grupul Școlar Forestier din oraș e nevoie de un fochist. Așa i-a spus: „de un fochist”. După care i-a explicat, pe înțelesul lui: „de un om care să spargă lemnele, să le care în sălile de clasă și, în fiecare dimineață, să aprindă focul în sobele de teracotă.”. Și că el ar putea rezolva asta, deoarece...

* * *

După prorocirea lui Gamaliel, sosise timpul în care trebuia să apară omul care va aduce semnul Zodieii Mielului. Ultimul om apărut în oraș era Simon Răureanu. Ajunsese la gară pe jos, trenul spre B. plecase de mult, iar el se oprise în fața bufetului cu vitrine mari și luminate, din care ieșeau oameni veseli, aducând cu ei în stradă aroma cafelei și a fumului de țigară. Începuse să plouă. „Oare să intru sau nu?”, se întreabă în gând. Îl durea pieptul și începuse să i se învârtă capul. A intrat. Norii de fum și abur l-au lovit în față cu aroma lor caldă. Oamenii îl priviră curioși. Orașul era mic și, în mai toate cafenelele și restaurantele, clienții se cunoșteau între ei; de aceea, toți îl priveau cu o curiozitate înțepătoare, mai ales că, până a doua zi după-amiază, nu pleca niciun tren. Câteva clipe se simți străin și începu să privească-n jur, încercând să recunoască pe cineva, dar nu zări pe nimeni cunoscut. Atunci începu să citească lozincile atârinate pe pereți:

„HAI NOROC ȘI VESELIE
LA BIRTUL LUI NEA ILIE
3 X 3 = 9
ȘI BEI PÂNĂ PLOUĂ!...”

„LA BIRTUL LUI NEA ILIE NU SE DĂ PE DATORIE!...”

„NOI NU DĂM PE DATORIE NICI LA OM DE OMENIE,
CÂND ÎI DAI SE BUCURĂ, CÂND ÎI CERI SE SUPĂRĂ,
PIERZI CLIENȚI DAR PIERZI ȘI BANI, ȘI CÂȘTIGI NUMAI DUȘMANI...”

TRANDAFIRUL ALB

(Continuare de la pag. 3)

Remarcă serioasă, chiar descurajatoare. Uitându-mă pe furiș, am văzut un zâmbet timid, ce-mi dădu curaj. Simțeam bucuria ce încolțise în inima ei la întâlnirea neașteptată, pe cărarea visurilor noastre de viitor. I-am răspuns:

– Nu fac acest gest prea des. M-am simțit deodată copil, când, ținându-ne de mână, ne imaginam, desigur, drumul pe care-l vom străbate în viață. A fost poate o descătușare a sentimentelor îndelung ascunse într-un colț al sufletului, în intimitatea căruia n-a putut pătrunde nici o altă ființă.

Am străbătut în liniște drumul până la casa bătrânilor. Fiecare probabil își verifica propria imaginație „Oare cum va arăta? Cred că așa...”. Intuiția nu-i prea înșelase.

În întâmpinare ne-au ieșit prietenii mei, veșnic bucuroși de oaspeți. Ne-au invitat în odaia mare. Conversația de abia înfiripată dovedea o oarecare stânjeneală. Tot cei doi bătrânei au reușit să spargă liniștea ce domnea în odaie.

– Parcurgând drumul în plin câmp, în bătaia soarelui de vară, dumneavoastră cred că sunteți obosit. Așezați-vă, odihniți-vă!

– Mulțumesc. Mirosul de grâu copt, cunoscut numai de către lucrătorii pământului, m-a încărcat cu puteri noi.

– Beți măcar apa cristalină și rece a izvorului de lângă casă. Știți, am descoperit pâraiașul ce curge la marginea grădinii.

– Atât îmi doresc. Știu că nimic nu te înviorează mai bine decât un pahar cu apă de izvor.

Pe seară am fost poftiți la cină. Masa era acoperită cu o față albă ca neaua. Pe ea abureau gustoasele mâncăruri pregătite cu multă dragoste de mătușa Maria. Se discutau noutățile apărute în cele două sate, despre roadele bogate

„FRATE CA FRATE DA’ ȚUCA-I PE BANI, BĂRBATE!...”

„CINE IA PE DATORIE, PLĂTEȘTE DE DOUĂ ORI...”

și altele.

Astfel, aproape că nici nu băgă de seamă cum se apropie de el bătrânul, însoțit de Țapul său alb, cu un singur corn, și, spre mirarea tuturor – deoarece aproape niciodată nu intra în vorbă cu nimeni – îl întreabă:

– Care este numele tău, om bun?

Simon vru să-i întoarcă spatele și să iasă afară din bufetul în care abia intrase și nici măcar nu apucase să se apropie de tejghea. Însă privirea bătrânului parcă îl ținuse locului. Simți cum fruntea i se acoperă de sudoare și poate nici nu-și dădu seama când șopti, răgușit:

– Simon, după care adăugă: Simon Răureanu.

– Simon?! strigă aproape speriat bătrânul, punând mâna streășină deasupra ochilor ca să-l vadă mai bine. Simon, adică Petru, adică piatră!...

După care, făcând doi pași spre Simon Răureanu și lipindu-și degetul arătător de pieptul acestuia, proroci cu voce puternică, poate mai puternică și mai cutremurătoare decât de obicei, deoarece aproape toți mușterii bufetului își întoarseră capetele spre el:

– Așa zice Domnul cel răstignit: „Pe această piatră, Eu îmi voi zidi biserica!...”, căci aducătorul semnului zodieii Mielului a și sosit și vor picura din cer șase sute șazeci și șase de picături de foc și pucioasă pe conștiința de paie a celor nenăscuți în zodia Mielului! Vai de voi, vai de voi, cei nenăscuți în zodia Mielului!... Cine altul ar putea fi aducătorul semnului? Iată omul! aproape urlă bătrânul și, făcând un pas înapoi, se lăasă în genunchi.

Simon Răureanu, care stătea împietrit de spaimă, crezu că bătrânului i se tăiaseră picioarele din pricina slăbiciunii, dar imediat își dădu seama că se înșelase, deoarece bătrânul, așa cum stătea ingenuncheat, bătu o mătănie, atingând pământul cu fruntea, stăpân pe mișcările sale și conștient de ceea ce face.

Câteva clipe, Simon rămase împietrit locului, neștiind ce să facă. De aceea, gestul puștiului cu buza de iepure, care îi făcuse semn să ia loc lângă el la masă, i se păru ca o mare salvare, ca o salvare de la înec, spre exemplu.

– Nu-l băga în seamă, e dus cu pluta, săracu’, șopti puștiul cu buza de iepure, după care, întinzându-i mâna, se prezentă:

– Matei Creastă!

În același timp, bătrânul Gamaliel se ridică în picioare și proroci, cu mâna îndreptată spre Simon Răureanu:

– Vor pune mâna pe aducătorul semnului zodieii Mielului și-l vor târî prin piață, îl vor batjocori și-l vor arunca în temniță. Vai celor care vor face acest lucru! Mai bine ar fi fost pentru ei dacă nu s-ar fi născut... Cine are urechi de auzit să asculte, cine are ochi de privit să privească, ascultați, priviți și luați aminte: zodia Mielului e pe cer și vai celor ce nu se vor naște a doua oară din apă și din foc!

(Va urma)

ale câmpului ce ni le-a dat Cel de Sus în acest an. Moș Petrică spuse:

– Suntem fericiți pentru că pragul casei noastre a fost trecut din nou de scumpa noastră nepoțică Elena. Bucuria simțită parcă ne-a întinerit. Am prins puteri noi.

La sfârșitul cinei, am ieșit în grădină. Era un colț uitat de lume, dar plin de pitoresc. Aici se găsea și o mică livadă. Pomii își aplecau crengile încărcate de fructe. Îngrijiți, rodiseră mult. Prin verdele frunzelor se vedeau pete roșii. Erau merele văratice. În păr se observau fructele galbene, pârguite. Prunii completau armonios pata de culoare din livadă, cu fructele lor vineții. Razele apusului de soare pătrundeau printre ramuri, ajungând pe pământ ca niște suvițe de lumină.

Sufletele noastre erau încărcate de nostalgia copilăriei. Din când în când, pe chipuri ni se citea bucuria revederii. Lângă pâraiaș era un foișor. Aici își odihneau trupurile Moș Petre și mătușa Maria, după munca istovitoare de peste zi.

Am încercat timid să dezleg firul tăcerii:

– Elena, când veneam încoace, am ascultat sunetul ogoarelor auri.

Unduindu-se în bătaia ușoară a vântului, lanurile de grâu parcă interpretau aceeași melodie, ce o auzisem când m-a luat prima dată mama la câmp. Atunci am simțit că munca istovitoare depusă de ai mei va fi răsplătită de o recoltă bogată. Și acum sufletul meu este cuprins de bucurie.

– Când mă simt singură, gândurile-mi zboară spre minunații ani ai copilăriei. Părăsind aceste locuri, imaginea în ani s-a șters. Pentru scurt timp, în momentele pline de singurătate, toate amintirile reapar. Le revăd ca pe niște tablouri pline de culoare, în natură, alături de vechii mei prieteni, cuprinzându-mă nostalgia acelor vremi. Puținele clipe pe care le petrec alături de bunici, în compania a tot ceea ce am iubit în copilărie, îmi readuc echilibrul

sufletesc, puterea de a învinge greutățile vieții, spuse Elena.

Destăinuirile și vocea-i plină de căldură trezi în inima lui Marcel dorința de a-i alina emoția. Am luat-o de mână, i-am sărutat-o duios fără s-o eliberez. Tăcea, ochii îi sclipeau. Era dornică de o mângâierea dată de un suflet bun.

– Eu îți rămân un prieten sincer. Necazurile tale vor fi și ale mele. La fel și bucuriile.

– Îți mulțumesc mult...

S-a ridicat, s-a apropiat de o tufă de trandafiri, a rupt un boboc gingaș alb, dăruindu-mi-l împreună cu un zâmbet cald. Mi-a spus:

– Fie ca sentimentele noastre să fie atât de curate, nepătate, ca gingașele petale ale acestei flori.

Întorcându-mă acasă, n-am mai fost singur. Eram însoțit de floarea primită, pe care cu blândețe o țineam la piept. Eram atent să nu se vestejească, să nu moară. Mă temeam ca mâinile mele să nu-i facă vreun rău. Când atingeam trandafirul, mi se părea că nu e floare, ci inima neliștită a tinerei atât de gingașe și de plăpânde. Ca să nu se ofilească, alergam printre lanurile de grâu. Am reușit să-l aduc acasă viu. Deci dragostea noastră nu murise.

Din nou viața ne-a despărțit. Trandafirul a supraviețuit alb, pur. A rămas de fapt așa în gândurile mele.

Pentru a-mi aduce aminte de prima dragoste ce se spune că nu se uită niciodată, în primăvară am plantat un trandafir alb în grădinița mamei. Când ajung acasă, mă primește vesel, amintindu-mi de tânăra pură, de afecțiunea ivită într-o zi însoțită, între lanurile scăldate de lumina binefăcătoare a soarelui dobrogean. Păcat că depărtarea a spulberat o dragoste de abia înfiripată. Întotdeauna un boboc alb de trandafir reușește să-mi șteargă colbul depus pe noianul amintirilor, readucându-mi imaginea ființei, ce degaja inocență, candoare, trezindu-mi primul fior al iubirii.

(Continuare din Nr. 82)

* * *

De atunci nu mai pot să scriu.

Viața mea este otrăvită sistematic pe zi ce trece. Doar să citesc mai pot, asta nu mi se poate interzice, pentru că unchiul îmi ia apărarea. Eu oricum citesc și voi citi. Nu mă voi lăsa aruncată cu bună știință în întuneric. Și, odată ce am cunoscut lumina adevărului, nu mă voi lăsa călcată în picioare de o forță grosolană, stupidă și lipsită de suflet.

Aceste câteva cuvinte le scriu pe furiș. Dacă n-aș face asta, dacă nu le-aș exprima sau, mai bine zis, dacă nu le-aș revărsa chiar și într-un caiet lipsit de viață, mi se pare că m-aș sufoca cu propria durere și cu propriile sentimente. După ce ascund cu grijă caietul în ladă (care a fost cândva a bunicii), parcă mi se ușurează sufletul. Tristețea dispare pentru o vreme. Devin mai veselă. Nu mi-e frică nici de privirile înghețate și pătrunzătoare ale mătușii, nici de reproșurile răutăcioase ale celorlalți din familie. Convingerea că nu fac nimic rău, că stau departe de orice mizerie, că buzele mele nu rostesc niciodată, niciodată minciuna, îmi dă puterea să-i privesc pe asupritorii mei nu cu ură, ci cu o privire lungă și aproape calmă...

* * *

Uneori visez cum ar fi dacă m-aș afla la un bal mare și frumos, unde totul ar străluci în mii de culori minunate, unde compania ar fi la fel de aleasă și luxoasă, cu femei și bărbați frumoși în diferite veșminte.

Eu, îmbrăcată minunat, într-o ținută potrivită doar mie, frumoasă ca soarele. Nu mi-aș dori să-i orbesc pe cei din jur cu frumusețea mea – o, nu! –, aș dori doar să fiu frumusețe: să mă lumineze ea. Frumusețea unei femei nu ar trebui să existe doar pentru a trezi iubirea... dacă ar fi doar pentru asta, atunci de mine s-ar îndrăgosti doar unul care n-a iubit înaintea nicio femeie. Nu mi-aș dori ca spre mine să se întindă o sută de mâini în același timp, să mă dorească toți. Nu, aș vrea să mă descifreze unul singur, ca pe o taină!

Ce vis ridicol!

În sufletul meu e plin de visuri, plin de imagini și culori... Dacă m-aș pricepe la muzica ce mă îmbată, le-aș transpune pe toate în melodii. Unele dintre ele ar fi foarte, foarte greu de interpretat...

* * *

La apus, pe vârful colțuros al unui munte verde, se află un uriaș stejar singuratic, bătrân de o sută de ani. E atât de înalt, de puternic și de mândru! Când soarele intră după munți, iar cerul parcă arde ca focul, el se profilează limpede pe fundalul lui.

Privind într-acolo, mi se pare că se mișcă, că mă cheamă pe nesimțite la el, și mă cuprinde o dorință foarte ciudată de a mă apropia de el. El stă singur acolo, iar eu stau singură aici.

* * *

Ce înfricoșător e să trăiești în singurătate! Nu, mai bine zis ce înfricoșător e să trăiești urmându-i pe alții!

Lena a plecat împreună cu familia. Au plecat toți la L., la nunta unei rude. Am rămas acasă doar cu micuța Katia.

Adie un aer de primăvară, iar pe mine mă învăluie dorul de oameni, dorul de viață! Îmi pierd toată răbdarea. Nu pot nici să citesc, nici să scriu. Parcă m-aș juca cu sunetele, dar nu am studiat muzica. Totul mă doare, totul mă irită. Din când în când mă cuprinde o furie surdă. Mă simt înlănțuită, când eu, de fapt, aș vrea să trăiesc. Să trăiesc o viață diferită, deplină, mai luminoasă! Iisuse Hristoase, oare această monotonie ucigătoare nu se termină niciodată?! Ar fi mai bine să trăiesc oricum altfel, în loc să îmbătrânesc așa, putrezind fără rost, fără suflet, fără sens. E pur și simplu o stare vegetativă, întreruptă, din când în când, de un strigăt tăcut al luptei pentru existență.

II

Nu demult Lena s-a întors acasă împreună cu familia, iar ieri a adus și o veste cu care a atras atenția tuturor. De trei ani, locuiește lângă noi un pădurar bogat cu fiica sa. A făcut cunoștință cu noi, s-a împrietenit cu unchiul, iar fiica

lui Zonia, frumoasă, energică și isteată, este cea mai bună prietenă a Lenei. La început, Zonia îmi acorda doar mie atenție. Cu mine povestea, în mine avea încredere, pe mine mă chema la ea în vizită, la mine venea în orice moment. Lena abia o băga în seamă. De vreo trei ori, ea a reușit să o viziteze fără mine. De atunci, Zonia s-a schimbat. A devenit mai rece, a început să se apropie mai mult de Lena, zâmbea ironic atunci când eu îmi exprimam anumite puncte de vedere și, în cele din urmă, am rămas una pentru cealaltă doar niște „bune cunoștințe”.

Se pare că nu știu să-i țin pe oameni de partea mea, cum zice mătușa. Nu așa cum o face Lena. Ea știe și să vorbească frumos, să se așeze lângă cineva, să roage pe cineva, și să râdă când trebuie sau să plângă, și e atât de politicoasă! De multe ori aproape că se face preș.

Eu nu.

În prezența străinilor devin cumva neliniștită, de parcă mă tem să nu-i ating cu vreun cuvânt, provocându-le durere, sau să nu mă atingă ei cu ceva. Mă agită fără motiv, mai ales când încep să spun ceva... Sunt cumva atât de nepricepută...

– Când vorbești, – mă critică ei –, tu, în loc să-l privești în ochi pe cel cu care vorbești, te uiți Dumnezeu știe unde peste capul lui sau îți întorci capul, ochii tăi rătăcesc aiurea prin lume!

Nu. Sunt o nepricepută.

Mă înțeleg mai bine cu domnișoara Maria, bătrâna guvernantă a Zonei. (Mama Zonei a murit). Ea e atât de bună și de blândă. Are o voce catifelată, iar statura ei e mică, filigranată. Dar e extrem de nervoasă și de sensibilă. Admir de multe ori răbdarea ei, pentru că, uneori, Zonia este atât de crudă sau tatăl ei atât de zgârcit!...

Iată că Lena a adus o veste de la familia Maievski: s-a întors tânărul lor verișor din Moravia, unde a fost, vreme de doi ani, profesor particular la un fabricant.

– În toată casa domnește o stare de război, – povestea ea. – Pădurarul e posomorât, Zonia e tăioasă ca un brici, iar domnul „verișor”, deși e amabil, este atât de inaccesibil, Doamne ferește! Nu știu ce i-a apucat, dar se vede că tânărul e cauza. Cu timpul, voi afla despre ce este vorba. Să vină numai mai repede acel bal. Mergem și noi, mămico, nu-i așa?

– Mergem. Iar tu să te uiți la rochia ta roz, Lenocika; poate trebuie refăcută sau poate mai trebuie să adăugăm ceva la ea...

– O să mă uit, mămico. Natalka ce va purta?

– Natalka? Ar putea purta rochia aceea bordo-închis, pe care a transformat-o dintr-a mea. Stă bine pe ea și o prinde și culoarea. N-avem bani acum pentru altă rochie. Ea știe asta.

– Știu, mătușică, și voi purta ce vei spune dumneata. Mi-e indiferent cum arată, dacă e închisă sau deschisă la culoare. Pe mine mă preocupă domnișoara Maria. Și ea este într-o stare de spirit de război? Cândva mi-a spus că-l iubește pe acel „verișor” (îl cheamă Vasyl Oreadyn) ca pe propriul fiu.

* * *

Azi l-am văzut pe verișorul Zonei pentru prima dată, deși, după cum aud, el trece foarte des pe lângă casa noastră. E

înalt, zvelt și, după cum mi se pare, brunet. Mișcările lui sunt lente, iar Lena spune că sunt „simpatice”.

* * *

(După bal).

Am purtat într-adevăr rochia bordo-închis. Nenorocitele cozi roșcate și lungi, pe care nu le poți aranja nicicum pe cap așa cum e la modă, îmi cădeau liber pe umeri. Nu știu dacă fața mea ca de „cretă”, care, în acea seară, după cum spunea mătușa, se reflecta de parcă era „lipsită de sânge” pe fondul închis al gulerului de catifea Medicis, a făcut-o pe Lena să se enerveze și să glumească răutăcios, sau, poate, rochia mea lungă ce se târa fără zgomot în urma mea? Ea zâmbea nervos și răutăcios când privirile ni se întâlneau.

– Nici măcar rochia nu știi s-o ții în mână ca lumea, spuse ea. – Se târăște după tine ca un șarpe și te enervează.

– Las-o să se târască! Mi-e incomod s-o țin în mână mereu.

– Da? Dar probabil nu te-ai gândit că, din cauza asta, rochia se distruge.

– Se distruge la fel ca a ta.

– Din rochia mea n-o să se mai facă nimic altceva, iar dintr-a ta trebuie să se facă o plapumă. De fapt, poți s-o strici, doar trebuie să faci din ea o plapumă pentru tine, nu pentru mine!

– Mie nu-mi trebuie să fac nimic din ea, am răspuns eu. – Bunica mi-a lăsat două rochii largi de mătase, cu porunca clară să-mi fac din ele plăpumi, la un moment dat.

– Crezi? – a strigat ea batjocoritor, ridicându-și sprâncenele. – Acele rochii de mătase o să le dea mama să-mi facă mie plăpumi! Mama zice că ție ți-au rămas de la bunica lingurile de argint și că și eu trebuie să am o amintire de la ea, la fel ca tine, pentru că și eu sunt nepoata ei!

Am zâmbit.

De câte ori n-am auzit că acea „bătrână simplă cu maniere burgheze” nu era „niciun fel de bunică” și că le era rușine cu ea! Și, dintr-o dată, o astfel de schimbare de părere!

– Tu chiar te-ai acoperi cu o plapumă făcută din rochiile bunicii? – am întrebat-o ironic. – Și, mai mult decât atât, le-ai lua de la mine? Și tu, și mătușa știți, ba chiar și bătrâna noastră bucătăreasă știe că bunica mi le-a lăsat mie!

– Serios, ție? – s-a năpustit ea asupra mea. – Dar pentru înmormântarea bunicii cine a plătit? Ce crezi, a fost pe gratis? Întreab-o numai pe mama: ea o să-ți facă un calcul amănunțit. De fapt, te-aș sfătui să nici nu-i pomenești mamei de acele rochii. În primul rând, asta n-ar servi la nimic, pentru că ele oricum nu mai sunt acasă – vezi tu, draga mea, încă de când ai înnoptat, în timpul săptămânii, la domnișoara Maria, când ea a rămas singură –, iar, în al doilea rând, știi că mama nu suportă să fie contrazisă, mai ales de tine!

Fierbeam pe dinăuntru.

Deși cunoșteam grosolănia și egoismul mătușii și al copiilor ei, totuși, nu m-aș fi așteptat niciodată la asta. Nu m-aș fi așteptat ca ea să pomenească de cheltuielile legate de înmormântarea soacrei sale, a scumpei mele bunici, care fusese la fel de bună și de sinceră cu toți, care, încă în timpul vieții, îi dăruise mătușii atâtea lucruri, deși îi cunoștea lăcomia, pentru a o face să mă accepte! Ei bine, iată! Bunica s-a înșelat și de această dată în ceea ce o privea. Ea recupera cheltuielile pe care le suporta singur unchiul din mica mea avere, la care țineam doar pentru că provenea de la persoane atât de dragi mie.

Eram extrem de revoltată, dar m-am întors dinspre ea cu dispreț și n-am spus nimic. „O, bunico! – m-am gândit eu cu amărăciune. – De-ai ști ce se petrece aici, te-ai răsuci în mormânt!”

Bunica lăsase fiecărui copil câte o „amintire”. Băieților le lăsase diferite lucruri de la bunicul, care fusese căpitan, iar Lenei și Katiei câte un inel. Ei au râs de toate astea, înțelegând că mama lor disprețuiește acele lucruri, care, într-adevăr, nu erau valoroase, dar erau de neprețuit prin aceea că erau dăruite de inima sinceră a unei bune bătrânică.

De ce își doreau acum „amintirea”? Și de ce chiar rochiile disprețuitei „bătrâne simple cu maniere burgheze”? Am înțeles asta. Mătușa nu degeaba era nemțoaică; iar nemțoaicele nu sunt considerate gospodine grozave fără motiv, fiindcă știu să fie chibzuite până la ultima centimă.

Rochiile pe care mi le lăsase bunica erau dintr-un satin greu și scump, ce ar costa acum bani grei. Plăpumile dintr-un astfel de satin sunt un adevărat „capital”. Atunci de ce să nu-l obțină pentru fiica sa? Cu ce drept și în ce mod? Asta nu mai contează! Ca femeie practică și ca nemțoaică era interesată doar de fapte.

– După cum se vede, ești într-o dispoziție de zile mari, – începu Lena din nou după o clipă, în decursul căreia mi-am înăbușit furia și indignarea și, trecând pe lângă ea, nici nu m-am uitat în direcția în care stătea. – Pășești cu atâta mândrie, de parcă ai fi vreo Medici¹ sau vreo Stuart². Ha-ha-ha! Doar că ele aveau, cu siguranță, mai multă culoare în obraji și nu aveau părul roșcat... Părul acesta nu te va ajuta nicicum! – suieră ea în cele din urmă, fără să se mai ascundă. Cadrilul te va pune la încercare; sau poate nici nu vei ajunge să-l dansezi. Doar știm bine că tinerii nu se dau în vânt după tine. Și sari în ochi imediat, când nu dansezi... Ești așa de mare, și nouă ne e jenă cu tine!

Sângele îmi năvăli în obraz.

– Crezi că am venit la bal de bunăvoie? – am întrebat.

– Se înțelege că ai venit la dorința mătușii și a unchiului!

Ei îți vor binele, doar că tu, vezi, tu ești așa... cam nefe-ricită!

Am zâmbit cu amărăciune.

A ghicit!...

Intrând în sală, l-am observat fără să vreau imediat pe verișorul Zoniei, Oriadyn, sau cum îl cheamă. Stătea lângă ușa salonului cu câțiva domni și discuta. Trecând pe lângă el, am simțit privirea lui asupra mea. Apoi ne-am uitat unul la altul. Privirea lui mă tulbura și, după cum mi se părea, privirea mea îl tulbura pe el. Parcă ne temeam unul de al-tul. El a dansat foarte puțin și doar cu Zonia și cu Lena. Ele erau de nedespărțit. Fața lui măslinie amintește tipul sudic. La un moment dat mi s-a părut că trebuie neapărat să mă întorc; întorcându-mă, i-am întâlnit privirea. M-am speriat și mi-am întors privirea în partea opusă a sălii, tulburată de un sentiment straniu.

Pe lângă muzică și dans, pe lângă discuțiile cu diferiți cunoscuți, mă apăsa un fel de plictiseală, un fel de tristețe. În adâncul sufletului mă durea faptul că el nu se apropiase nici cu un pas de mine.

– Ce frumoasă ești! – mi-a spus încetișor domnișoara Maria. Parcă ai fi Lorelai, sirena cu părul de aur de pe Rin. Dar de ce ești atât de istovită și de tristă? Dacă nu aș cunoaște condițiile în care trăiești, aș crede că tânjești după cineva.

Ea a zâmbit amabil, iar eu am ridicat din umeri indife-rent.

– Nu mă interesează nimeni, iar, în privința oboselii, am plecat de-acasă epuizată deja.

– Și cu cine ai dansat? – întrebă ea deodată, de parcă și-ar fi amintit ceva.

– Cu cine să dansez?

– Cu Oriadyn.

– Nu, n-am dansat cu el.

– Ah! Așteaptă puțin, o să-ți fac cunoștință cu el acum. –

Ea s-a și ridicat, pentru a se apropia de el. În acea clipă, el era aplecat deasupra Zoniei și asculta atent ce îi spunea ea.

– Domnișoară Maria, nu! – am spus eu încetișor.

Ea s-a uitat surprinsă la mine.

– Lasă, te rog! – am insistat eu.

Ea m-a privit o clipă în tăcere.

– Ce mândră ești! – a spus ea apoi. – Ai vrea să vină el singur la tine?

– Da.

– Dar tu nu știi cât de timid este uneori.

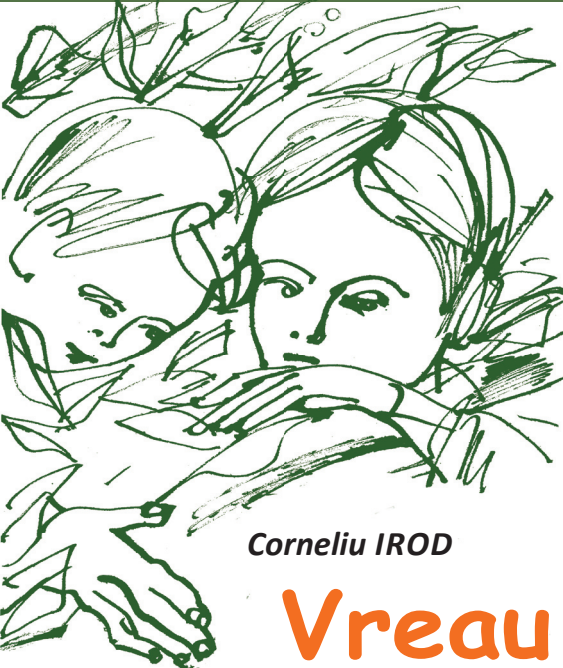
– Nu știu, dar lasă!

Și ea m-a lăsat în pace, el nu a venit, iar pe mine m-a cuprins un fel de tristă satisfacție...

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

¹ Familia de Medici – una dintre cele mai influente familii din Florența, în secolele al XV-lea și al XVI-lea. (N.trad.)
² Familia Stuart – celebră familie ai cărei membri au devenit monarhi ai Regatului Scoției în secolul al XIV-lea. (N.trad.)

Corneliu IROD

Vreau să fiu măgar

(Din ciclul *Ultimele chixuri*)

În anul 2006, se împlineau 150 de ani de la nașterea marelui scriitor ucrainean Ivan Franko (1856-1916) și 90 de la moartea sa. Poet, prozator, dramaturg, filosof, jurnalist, întemeietor și conducător de publicații, Ivan Franko a scris și literatură pentru copii. Dintre scrierile sale pentru cei mici, cele mai cunoscute sunt **Pe vremea când animalele vorbeau**, **Vulpoiul Mykyta** și **Pantofii** (sau **condurii ori botinele**) **lui Abu-Kasym**. Primele două le-am tradus în românește – **Pe vremea când animalele vorbeau** în 2006 (a apărut însă în 2008), iar **Vulpoiul Mykyta** în 2016, când se împlineau 160 de ani de la nașterea și 100 de la moartea marelui scriitor ucrainean.

Dar primele mele încercări de a traduce din poezia lui Ivan Franko datează cu mult înainte de apariția celor două volume, mai exact, de acum șaptezeci de ani. În toamna lui 1956, când se împlinea un secol de la nașterea marelui scriitor ucrainean, eram student în anul II la Filologia din București. Profesorul nostru Vasile Bilivsch (ce minunăție de om!) a stăruit asupra acestei aniversări, ne îndemna să cunoaștem mai profund opera lui Franko, ba chiar să încercăm să traducem din opera sa. Un an mai târziu și tot la îndemnul profesorului Vasile Bilivsch, din grupa noastră de zece studenți, doar eu și prietenul meu Eugen Mihaiciuc ne-am prezentat la examenul pentru obținerea certificatului de traducător; atunci, examenul era organizat de Academia Republicii Populare Române în amfiteatrul mare de la ISEP (Actuala Academie de Studii Economice). Dar până la obținerea aceluși certificat, pentru a marca și eu cumva centenarul Ivan Franko, am tradus câteva poezii

(șase, dacă bine mi-aduc aminte) și m-am gândit să le public în **Viața Românească** (alegerea mea s-a datorat prestigiului acestei revistei). În acei ani, redacția **Vieții Românești** se afla pe Bulevardul Ana Ipătescu, aproape de Piața Romană. Nu cunoșteam pe nimeni din redacție, așa că m-am dus la întâmplare. Am fost îndrumat să mă adresez poetului Cristian Sârbu. Nu auzisem până atunci de acest poet (am aflat mai apoi că era considerat un fel de Păun Pincio sau D. Th. Neculuță). Intru în biroul indicat și văd șezând la masa de lucru un omuleț în vârstă, slab, puțin la trup, chel, care m-a primit cu o privire deloc binevoitoare, îndreptată spre mine peste ochelarii cocoțați pe nasul lui cărn. Mă grăbesc să-i spun motivul vizitei mele, că adică se împlinesc o sută de ani de la nașterea marelui poet ucrainean Ivan Franko, că am tradus câteva poezii de-ale lui pe care le-am adus spre publicare în revista **Viața Românească**. Redactorul Cristian Sârbu tace, iar eu, bănuind că el, probabil, nu auzise până atunci de Ivan Franko, i-l prezint în puține cuvinte, dar, speram, convingătoare. După încă un minut-două de tăcere, Cristian Sârbu întinde mâna spre mine și zice acru: „Bine, dă-mi poeziile ș-om vedea...”. Îi dau cele câteva foi de manuscris (poeziile erau chiar în manuscris, căci nu aveam încă mașină de scris, dar m-am străduit să scriu cât mai citeț). Vă imaginați cu ce emoție am așteptat apariția revistei! Însă așteptarea a fost zadarnică. Traducerea mea din Ivan Franko n-a apărut nici în numărul următor al **Vieții Românești**, nici în alte numere, a trecut și anul jubiliar 1956 și...

Timp de cincizeci de ani n-am mai tradus din Ivan Franko. Dar nu din cauza acestui eșec. S-a pierdut și caietul în care aveam acele prime traduceri. Abia în 2006, am tradus, cum ziceam mai sus, **Pe vremea când animalele vorbeau**, iar în 2016, **Vulpoiul Mykyta**.

Cum era și de așteptat, la apariția lor, atât **Pe vremea când animalele vorbeau**, cât și **Vulpoiul Mykyta** au fost cărți pe care micii cititori le-au întâmpinat cu bucurie. Am avut multe semnale în acest sens. Dar unul dintre copiii care au făcut cunoștință cu animalele poveștilor lui Ivan Franko (puștiul se numea Bogdan și avea doar patru ani, iar poveștile i le citea bunica) a avut o reacție de tot hazul, dar și plină de înțelepciune pentru el și pentru noi. Iar reacția micului Bogdan m-a determinat să scriu acest „chix”.

Așadar, unul dintre exemplarele cărții **Pe vremea când animalele vorbeau** i l-am dăruit prietenului Vlad (Vladimir) Siceac, bunicul lui Bogdan. Când m-am întâlnit după câțva timp cu Vlad, acesta mi-a mărturisit că poveștile i-au plăcut nepoțelului lui foarte mult, dar mai ales l-au impresionat – unele l-au înfuriat, altele l-au făcut să plângă, iar câteva i-au provocat râsul. Însă cel mai ciudat a reacționat puștiul, când i-a citit bunică-sa prima poveste din carte – **Măgarul și Leul**. (Pentru cei care nu au citit această poveste, o rezum în puține vorbe: Măgarul, sătul de munca istovitoare și de purtarea nemiloasă a stăpânului, fuge în pădure. Într-o

zi, după ce a păscut pe săturate, s-a lungit într-o poiană însorită. Deodată, a apărut Leul și i-a strigat furios să se scoale și să i se închine. Dar Măgarul, deși s-a speriat, l-a întrebat nepăsător cine e. Leul s-a înfuriat și mai tare și i-a spus că e împăratul tuturor animalelor. Măgarul a răs și i-a spus Leului că vorbește prostii, pentru că adevăratul împărat e el, Măgarul. Și ca să-l convingă, s-a sculat de jos, s-a întors cu coada spre Leu și i-a arătat potcoava strălucitoare de pe copită, asigurându-l că acea potcoavă este pecetea lui împărătească. Leul s-a mirat foarte tare, a recunoscut că el nu are pecete, dar, încă neîncredător, i-a propus măgarului să se ia la întrecere: să meargă fiecare în pădure să prindă animale și după o oră să se întoarcă în poiană: care dintre ei va prinde mai multe animale acela să fie împărat. Zis și făcut. Leul a plecat în pădure, iar Măgarul a rămas în poiană – s-a trântit la pământ și s-a prefăcut că-i mort. Imediat a apărut o mulțime de păsăret: ulii, ciori, gaițe și ereți s-au aruncat pe Măgar și au început să-l ciugulească. Dar Măgarul prindea pe furie câte o pasăre și o băga sub el, încât în mai puțin de o oră a reușit să prindă vreo două-trei duzine. Apoi a sărit în picioare, a scos un răget puternic, zburătăcind păsările care-ncotro. A venit apoi și Leul și i-a arătat mândru ce animale vânașe el. Dar Măgarul a răs de Leu, spunând că el ar fi putut vâna și o sută de asemenea animale. „Eu am prins din acestea care zboară prin văzduh, – i-a zis Măgarul, arătându-i păsările. – Tu ești în stare să prinzi din acestea?” Leul mărturisise că nu e în stare și, recunoscând că Măgarul e adevăratul împărat al animalelor, plecă rușinat. În pădure, Leul se întâlnește cu Lupul, care-i făcu o plecăciune adâncă și-l numi împărat. Dar Leul i-a răspuns mândru că nu el e împăratul, ci cel care se află în poiană și care are pecete împărătească. Lupul s-a mirat și l-a rugat pe Leu să meargă să i-l arate pe acela care pretinde că e împărat. Leul a răspuns că îi este frică. Atunci Lupul i-a propus să-și lege amândoi cozile una de alta pentru mai mult curaj și să meargă așa. În cele din urmă, Leul s-a învoit. Când au ajuns aproape de poiană, Lupul a răs și a strigat: „Ești un Leu prost! Țsta-i Măgarul!”. Dar Leul a înțeles că vine împăratul și, de spaimă, a rupt-o la sănătoasa. Și pentru că aveau cozile legate, l-a târât după el pe Lup prin cioate, tufișuri și mărăcinișuri, până ce bietul Lup și-a dat duhul. „Vezi? – i-a zis Leul. – Nici nu l-ai zărit bine pe împărat și ai și murit de frică!”)

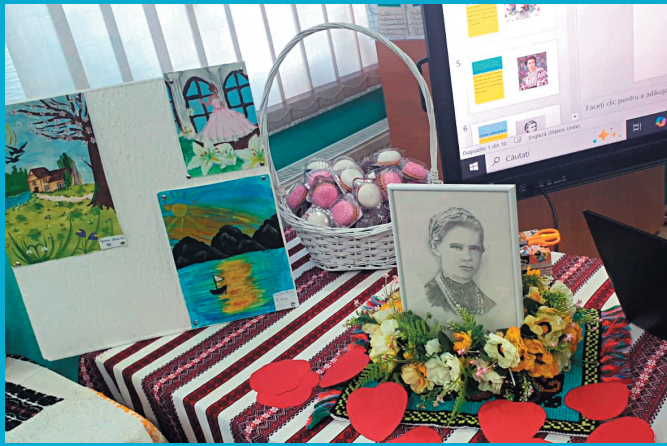
După ce i-a citit povestea, bunica l-a întrebat pe nepot:

– Ei, Bogdănel, ți-a plăcut povestea?

– Da... – a răspuns puștiul puțin îngândurat, apoi s-a întors spre bunică-sa și a privit-o drept în ochi: – Bunică, vreau să fiu măgar!

Și iată că în acest an 2026 – la împlinirea a 170 de ani de la nașterea lui Ivan Franko și 110 de la moartea lui –, m-am gândit să ofer acest *chix* cititorilor revistei **Ecouri ucrainene**, spre amintirea marelui scriitor ucrainean.

Când poezia devine faptă bună

Personalitate marcantă a literaturii ucrainene, Lesea Ukrainka rămâne un simbol al curajului, al sensibilității și al forței creatoare care învinge suferința. Scriitoarea a dăruit culturii ucrainene unele dintre cele mai profunde pagini literare, a transformat propria luptă cu boala într-un izvor de inspirație și lumină. Versurile sale, pătrunse de delicatețe, dar și de o puternică credință în libertate, demnitate și speranță, au reușit să influențeze generații întregi de cititori.

Prin talentul, voința și sensibilitatea sa artistică, Lesea Ukrainka a arătat că adevărata forță a spiritului se naște din capacitatea de a transforma durerea în frumusețe și idealurile în creație.

Joi, 19 februarie 2026, la Școala Gimnazială Bălcăuți, s-a desfășurat activitatea literară „Lesea Ukrainka în sufletul copiilor”, un eveniment dedicat celebrării operei mării scriitoare ucrainene. Activitatea a fost coordonată de profesoarele Anca Știubianu și Diana Frăsieniuc, reunind elevi și cadre didactice într-o atmosferă de autentică sărbătoare culturală.

Scopul activității a fost promovarea valorilor culturale și literare ale scriitoarei Lesea Ukrainka în rândul elevilor, dezvoltarea interesului pentru lectură și artă, precum și cultivarea spiritului de solidaritate prin implicarea în acțiuni caritabile.

În organizarea și desfășurarea evenimentului au fost implicate clasele a II-a, a III-a, a VI-a și a VII-a de la Școala Gimnazială Bălcăuți, precum și clasa a VI-a de la Școala Gimnazială Negostina. Decorul tematic, cămășile tradiționale purtate cu mândrie și chipurile luminoase ale elevilor au conturat un cadru festiv, plin de emoție și sensibilitate artistică.

Manifestarea a debutat cu un program artistic ce a inclus interpretarea cântecelor «На зеленому горбочку» și «Давня весна», pe versurile poetei, precum și recitarea poeziilor «Надія», «Тиша морська» și «Як дитиною було». Momentele literar-artistice au evidențiat talentul, implicarea și respectul copiilor pentru creația scriitoarei, oferind publicului clipe de reală încântare.

Concursul „Ce știu elevii despre Lesea Ukrainka”, moderat și jurizat de elevii clasei a VII-a, a adus clipe palpitante atât pentru concurenți, cât și pentru susținătorii acestora. Participanții – elevii claselor a VI-a de la ambele unități de învățământ – au demonstrat cunoștințe temeinice și spirit competitiv, răspunzând cu promptitudine și siguranță întrebărilor adresate. Concursul s-a remarcat prin dinamism și fair-play, reprezentând un valoros exercițiu de auto-evaluare și un moment captivant pentru public.

În a doua parte a evenimentului a fost organizat *Târgul de jucării* cu scop caritabil, fondurile obținute fiind direcționate către un copil bolnav sprijinit de Asociația „Uniți pentru a ajuta”. Gestul generos al elevilor, care au dăruit și au achiziționat jucării din solidaritate, a conferit activității o profundă dimensiune umanitară.

La final, clasele implicate în proiect au primit diplome în semn de apreciere și amintire a acestei experiențe culturale deosebite, iar elevii participanți au fost răsplătiți cu dulciuri.

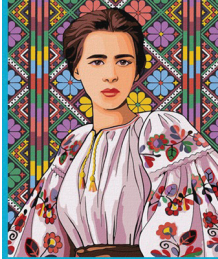
Activitatea și-a conturat cu claritate obiectivele, urmărind ca elevii să descopere opera poetei Lesea Ukrainka, reper al literaturii ucrainene, să-și antreneze funcția cognitivă într-un cadru motivant și stimulant, dar și să învețe să prețuiască valorile autentice, manifestând empatie față de cei din jur. Pe parcursul momentelor artistice și al concursului tematic, copiii și-au exersat exprimarea cursivă și expresivă în limba ucraineană literară, și-au consolidat capacitatea de memorare – factor esențial al procesului de învățare – și și-au valorificat creativ aptitudinile. Implicarea lor activă în acțiunea caritabilă a demonstrat deschidere spre înțajutorare și dorința de a-și îmbogăți orizontul cultural. Astfel de activități contribuie atât la formarea intelectuală a elevilor, cât și la modelarea laturii lor sensibile, cultivând empatia și spiritul solidarității.

Născută la 25 februarie 1871, la Novohrad-Volynskyi (astăzi în Ucraina), într-o familie cultivată, Lesea Ukrainka – pe numele său real Larysa Kosaci – a dovedit încă din copilărie o sensibilitate și o inteligență aparte. La vârsta de doar 9 ani a fost diagnosticată cu tuberculoză osoasă, boală care i-a marcat întreaga existență și i-a adus ani lungi de suferință și tratamente în diverse stațiuni din Europa. În ciuda durerii fizice și a limitărilor impuse de boală, a continuat să studieze, să scrie și să creeze cu o forță interioară impresionantă.

În scurta sa viață, de numai 42 de ani, a lăsat literaturii ucrainene o moștenire inegalabilă: poezii, poeme dramatice, piese de teatru și traduceri care au consacrat-o drept una dintre cele mai puternice voci ale culturii naționale ucrainene. Opera sa reflectă lupta pentru libertate, demnitate și credință în idealuri, iar mesajul ei rămâne actual și profund emoționant.

Prin apropierea de opera și destinul scriitoarei Lesea Ukrainka, elevii au înțeles că suferința poate fi transformată în lumină, iar emoția transmisă prin versuri poate continua prin fapte. Școala are menirea de a forma nu doar minți educate, ci și suflete sensibile, capabile de empatie și solidaritate. Astfel, copiii sunt îndrumați să privească dincolo de propriile preocupări și să învețe că adevărata valoare a cunoașterii se împlinește atunci, când este însoțită de bunătate și implicare.

Lesea Ukrainka în sufletul
copiilor
19 februarie 2026

Școala Gimnazială Bălcăuți în
parteneriat cu Școala Gimnazială
Negostina - coordonatori proiect,
prof. Anca Știubianu și prof. Diana
Frăsieniuc

DIPLOMĂ DE PARTICIPARE

Se acordă colectivului de elevi
din clasa a III-a de la Școala
Gimnazială Bălcăuți - învățător,
Rodica Șoiman.

Director,
Prof. Pintrijel Mihaela

Delia MARTINEAC